

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/169/2016
Identifikačné číslo spisu:	1011899961
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Janka Cisárová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1011899961.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Z., bývajúceho v Y., zastúpeného JUDr. Igorom Gažíkom, advokátom v Prievidzi, Bojnická cesta 7, proti žalovanej Slovenskej republike - Slovenskej informačnej službe, so sídlom v Bratislave, Vajnorská 39, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 192/2000, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 10. novembra 2015 sp. zn. 5 Co 143/2011, takto

rozhodol:

1. Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 10. novembra 2015 sp. zn. 5 Co 143/2011 v častiach jeho výrokov, ktorými:
a/ potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I z 19. apríla 2006 č. k. 10 C 192/2000-200 v časti týkajúcej sa určenia, že žalovaná neoprávnene zasiahla do práv žalobcu na súkromie neoprávneným odpočúvaním telefonických hovorov,
b/ zrušil rozsudok Okresného súdu Bratislava I z 19. apríla 2006 č. k. 10 C 192/2000-200 v časti týkajúcej sa náhrady trov konania a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie.
2. Vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.
3. Vo zvyšnej časti dovolanie o d m i e t a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. apríla 2006 č. k. 10 C 192/2000-200 a/ určil, že žalovaná neoprávnene zasiahla do práv žalobcu na súkromie neoprávneným sledovaním, neoprávneným odpočúvaním telefonických hovorov, neoprávneným zbieraním údajov a informácií a prípravou diskreditácie, b/ uložil žalovanej povinnosť upustiť od neoprávnených zásahov do práv žalobcu na súkromie neoprávneným sledovaním, neoprávneným odpočúvaním telefonických hovorov, neoprávneným zbieraním údajov a prípravou diskreditácie, c/ uložil žalovanej povinnosť uhradiť žalobcovi 2 500 000,- Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy, d/ vo zvyšku žalobu zamietol, e/ uložil žalovanej povinnosť uhradiť žalobcovi trovy konania 265 401,- Sk na účet právneho zástupcu žalobcu. Z dokazovania vzal za preukázané, že po tom, čo žalobca uverejnil v denníku SME 11. novembra 1995 výzvu k občanom Slovenskej republiky na podpísanie petície za vyhlásenie referenda za

odvolanie bývalého premiéra vlády Slovenskej republiky (ďalej tiež „SR“) J. z funkcie predsedu vlády SR, žalovaná neoprávnene zasiahla do súkromia žalobcu. Neoprávnenosť zásahu do súkromia žalobcu činnosťou žalovanej mal preukázanú z vykonaných svedeckých výpovedí, predovšetkým z výpovede bývalého štatutárneho zástupcu žalovanej, ktorý túto okolnosť skonštatoval aj vo svojej správe o činnosti žalovanej prednesenej v Národnej rade Slovenskej republiky v roku 1999. Žalovaná nad rámec svojej pôsobnosti upravenej v § 2 a v rozpore s § 17 zákona č. 46/1993 Z.z. získavala a sústreďovala informácie o osobe a činnosti žalobcu a neoprávnene viedla o ňom evidenciu. Poukázal na ustanovenie § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, články 8, 10, 17 a 18 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej tiež „dohovor“) ako aj na článok 16 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej tiež „ústava“) a uviedol, že žalobca mal a má do budúcnosti zachované právo na rešpektovanie svojho súkromia, rodinného života, obdobia a korešpondencie, právo na slobodu prejavu, t. j. slobodne prezentovať svoje názory, myšlienky a žiadny štátny orgán a teda aj žalovaná nemôže do výkonu uvedených práv zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinosti. Štát a štátny orgán - teda aj žalovaná - si nemôže svoju právomoc vykladať tak, že má akékoľvek právo vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov zameraných na zničenie ktoréhokoľvek z priznaných práv a slobôd alebo na obmedzovanie týchto práv a slobôd vo väčšom rozsahu, než to ustanovuje dohovor, ústava, Občiansky zákonník. V celom rozsahu preto žalobe v prvej a druhej časti (a/, b/) vyhovel. Zároveň rozhodol aj o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, keďže v prípade zásahu do súkromia žalobcu a jeho rodiny nepovažoval za dostatočné len určenie neoprávnenosti zásahu do práv žalobcu na súkromie neoprávnenou činnosťou žalovanej špecifikovanou vo výroku rozsudku a uloženie povinnosti žalovanej upustiť od neoprávnených zásahov do práv žalobcu na súkromie. Náhradu nemajetkovej ujmy priznal žalobcovi v sume 2 500 000,- Sk, vezmúc zreteľ na neprimeranosť zásahu a dĺžku trvania narušenia zákonom chráneného súkromia žalobcu a jeho rodiny, ekonomickú situáciu žalobcu pred neoprávneným zásahom do jeho súkromia a aj psychickú traumu, ktorú žalobca a jeho rodina neoprávneným zásahom utrpeli. Vo zvyšku z požadovanej nemajetkovej ujmy v sume 6 500 000,- Sk, t. j. v rozsahu 4 000 000,- Sk žalobu zamietol, nakoľko takto požadovaná výška nemajetkovej ujmy sa javila súdu vzhľadom na vykonané dokazovanie vo veci byť neprimeranou.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež „odvolací súd“) na odvolania žalobcu a žalovanej rozsudkom z 11. marca 2008 sp. zn. 5 Co 321/2006 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a/ v časti o určení, že žalovaná neoprávnene zasiahla do práv žalobcu, b/ v časti o uložení povinnosti žalovanej upustiť od neoprávnených zásahov do práv žalobcu c/ v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 2 250 000,- Sk tak, že žalobu v týchto častiach (rozsahu) zamietol, a potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 250 000,- Sk a v časti o zamietnutí žaloby vo zvyšku nemajetkovej ujmy, t. j. v sume 4 000 000,- Sk. Žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Odvolací súd vo vzťahu k žalobe v časti, ktorou sa žalobca domáhal upustenia od neoprávnených zásahov do svojich práv na súkromie, uviedol, že z obsahu spisu jednoznačne vyplýva, že tieto zásahy boli vykonané v minulosti a žalovaná od nich už upustila. Žalobu o určenie, že žalovaná neoprávnene zasiahla do súkromia žalobcu považoval za určovaciu žalobu, ktorá však vzhľadom na svoju preventívnu povahu nie je na mieste tam, kde právny vzťah alebo právo už bolo porušené (ako tomu bolo v tomto konkrétnom prípade). Napadnutý rozsudok v uvedených častiach preto zmenil tak, že žalobu zamietol (§ 220 O.s.p.). V súvislosti s odpočúvaním žalobcu žalovanou vyslovil názor, že nešlo o neoprávnený zásah do jeho súkromia, nakoľko sudca v danej veci vydal písomný súhlas na použitie informačnotechnických prostriedkov (§ 13 zákona č. 46/1993 Z.z.). Zdôraznil, že oprávnenosť vydania právoplatného súhlasu všeobecný súd nemôže preskúmať a to preto, že súhlas je právoplatným rozhodnutím, ktorým je súd viazaný, resp. z ktorého musí súd vychádzať. To sa vzťahuje aj na prípadné občianskoprávne konanie na ochranu osobnosti (na ochranu súkromia); v tejto spojitosti poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 274/05. Odvolací súd mal však za preukázané, že v prejednávanej veci jednoznačne došlo k porušeniu práva na súkromie, keďže žalovaná neoprávnene získavala, zhromažďovala vedomosti o skutočnostiach súkromného života žalobcu jeho sledovaním. Porušenie tohto osobnostného práva malo negatívny dopad na život rodiny žalobcu, t. j. manželky a maloletých detí, u ktorých vyvolávalo strach a obavu o životy. Aj odvolací súd mal preto za

opodstatnené, aby sa žalobcovi poskytla náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom za zodpovedajúcu výšku náhrady považoval 250 000,- Sk s tým, že táto náhrada so zreteľom na všetky okolnosti prípadu je schopná optimálne a účinne vyvážiť a zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu na osobnosti žalobcu. Tieto dôvody viedli odvolací súd k obmedzeniu súdom prvej inštancie priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch na uvedenú sumu (k potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie do rozsahu náhrady 250 000,- Sk a jeho zmene a zamietnutiu žaloby v rozsahu náhrady 2 250 000,- Sk).

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“) rozsudkom z 27. januára 2011 sp. zn. 1 Cdo 66/2009 zamietol dovolanie žalobcu proti rozsudku odvolacieho súdu v časti, ktorou zmenil rozsudok súdu prvej inštancie o uložení povinnosti žalovanej upustiť od neoprávnených zásahov do práv žalobcu tak, že žalobu v tejto časti zamietol. Ďalej zrušil dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a/ vo výroku, ktorým zmenil výrok rozsudku súdu prvej inštancie v časti o určení, že žalovaná neoprávnene zasiahla do práv žalobcu, a v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 2 250 000,- Sk tak, že žalobu v týchto častiach zamietol, b/ vo výroku o trovách konania. Vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Zamietnutie časti dovolania žalobcu odôvodnil poukazom na judikaturu a právnu teóriu, v zmysle ktorej domáhať sa upustenia od neoprávneného zásahu, ktorý sa týka osobnosti fyzickej osoby, je možné len tam, kde zásah doteraz trvá. Konštatoval, že za stavu, keď v konaní nebolo doložené pokračovanie ani hrozba či reálne a bezprostredné nebezpečenstvo opakovania neoprávneného zásahu do práva žalobcu na súkromie zo strany žalovanej, úspešnosť žaloby domáhajúcej sa uloženia povinnosti žalovanej upustiť od neoprávnených zásahov do práv žalobcu neprichádzala vôbec do úvahy. Odvolací súd ale právne chybné posúdil vec (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) vo vzťahu k tej časti žaloby, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že žalovaná neoprávnene zasiahla do práv žalobcu na súkromie tým, že ho neoprávnene sledovala, odpočúvala, neoprávnene o ňom zbierala informácie a pripravovala jeho diskreditáciu, keď v tejto časti považoval žalobu za neopodstatnenú z procesného hľadiska (z dôvodu jej neuplatniteľnosti pre nepreukázanie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení podľa § 80 písm. c/ O.s.p.). V tejto súvislosti dovolací súd vysvetlil, že relevantná súdna prax (Zborník III, str. 209) už dávnejšie uvedenú otázku vyriešila a upozornila, že „žaloby o určenie, že určitým spôsobom sa zasiahlo do práv osobnosti žalobcu alebo žaloby o určenie, že určité výroky sú nepravdivé ... nie sú žalobami určovacími podľa ustanovenia § 80 písm. c/ O.s.p. Preto nie je potrebné, aby sa preukazoval právny záujem na tomto určení“. Akcentoval, že rovnaký názor sa v judikatúre uplatňuje aj v súčasnosti a zastáva sa už aj v teórii. Dovolací súd ďalej z obsahu spisu zistil, že odvolací súd pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy, kde v časti 2 250 000,- Sk žalobu zamietol, z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery; predovšetkým odlišne od súdu prvej inštancie ustálil nielen rozsah, ale aj následky neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobcu. Keďže tak odvolací súd učinil bez toho, aby v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. (v znení účinnom v čase vyhlásenia napadnutého rozsudku) vo veci zopakoval dokazovanie, t. j. bez toho, aby si zadovážil rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p., konanie vo vzťahu k výroku svojho rozsudku, ktorým zmenil výrok rozsudku súdu prvej inštancie v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 2 250 000,- Sk tak, že žalobu v tejto časti zamietol, zaťažil tzv. inou vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Dovolací súd považoval z hľadiska postupu v ďalšom konaní za potrebné zaujať názor aj na posudzovanie zásahu do práva na ochranu súkromia odpočúvaním telefonického rozhovoru v prípade, že bol daný príkaz na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností, t. j. na posudzovanie situácie, že žalobcu žalovaná odpočúvala, použila informačnotechnické prostriedky na základe udeleného písomného súhlasu sudcu (§ 13 zákona č. 46/1993 Z.z. v znení účinnom do 21. mája 2003). Žalobca totiž v dovolaní nesúhlasil s názorom odvolacieho súdu k odpočúvaniu, že nie je možné všeobecným súdom preskúmavať podmienky vydania rozhodnutia o odpočúvaní a že z tohto dôvodu nie je možno považovať odpočúvanie žalobcu žalovanou za neoprávnený zásah do jeho súkromia. Dovolací súd v tejto súvislosti dospel k záveru, že žalobca v konaní o ochranu osobnosti nemá ako osoba dotknutá takýmto odpočúvaním možnosť domáhať sa ochrany v súvislosti s faktom, že jeho rozhovor bol odpočúvaný. Súd konajúci o ochrane osobnosti totiž nesmie preskúmať oprávnenosť vydania právoplatného príkazu (udeleného písomného súhlasu sudcu na použitie informačnotechnických prostriedkov). Takýto príkaz ako právoplatné rozhodnutie je pre súd

záväzný (je ním viazaný), z tohto príkazu súd musí pri svojom rozhodovaní vychádzať, keď ani pre tento prípad neplatí žiadna výnimka zo všeobecného pravidla o dosahu právoplatného rozhodnutia na občianskoprávne konanie. Dovolací súd zároveň v tejto spojitosti upozornil aj na právne vety judikátu R 36/2009 (uplatniteľné vo veci mutatis mutandis): „Pokiaľ je v súlade so zákonnými podmienkami pred príslušným orgánom začaté konanie, v ktorom bolo vydané zákonom predpokladané rozhodnutie, nie je vydanie takého rozhodnutia neoprávneným zásahom do osobnostných práv účastníka konania (§ 11 a nasl. Občianskeho zákonníka), a to ani v prípade, že po jeho vydaní sa preukáže, že nebolo vydané dôvodne. Nezákonnosť rozhodnutia súd nemôže posudzovať ako otázku predbežnú“. Napokon pripomenul aj nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 274/05, na ktorý poukázal už odvolací súd v napadnutom rozhodnutí.

4. Krajský súd v Bratislave, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, rozsudkom z 10. novembra 2015 sp. zn. 5 Co 143/2011 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti týkajúcej sa určenia, že žalovaná neoprávnene zasiahla do práv žalobcu na súkromie neoprávneným sledovaním, neoprávneným odpočúvaním telefonických hovorov, neoprávneným zbieraním údajov a informácií a prípravou diskreditácie. V napadnutej časti týkajúcej sa povinnosti náhrady nemajetkovej ujmy a náhrady trov konania rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa názoru odvolacieho súdu v otázke existencie zásahov žalovanej do práva žalobcu na súkromie súd prvej inštancie rozhodol na základe dostatočne zisteného skutkového stavu, z ktorého vyvodil i zodpovedajúci právny záver. V tejto časti preto rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.). I podľa odvolacieho súdu žalovaná sledovaním, odpočúvaním, zbieraním informácií i prípravou jeho diskreditácie (podľa správy riaditeľa žalovanej), teda použitím informačno-operatívnych i informačno-technických prostriedkov nesledovala legitímny cieľ, vyplývajúci z jej úloh ako informačnej služby podľa § 2 ods. 1 zákona č. 46/1993 Z.z. (preverovanie údajného získavania informácií žalobcom od vojakov ZVS a následná návšteva maďarskej ambasády, likvidácia premiéra). Tento názor odvolací súd založil predovšetkým na hodnotení prípadu žalobcu samotným riaditeľom informačnej služby v čase, keď medzi stranami neprebiehala súdna konanie. Mal za to, že uvedené stanovisko (publikovaná správa riaditeľa o činnosti SIS v parlamente) možno považovať nielen za objektívne, ale s ohľadom na osobu riaditeľa i na hodnotenie so znalosťou osobitného charakteru činnosti informačnej služby. Okrem toho je celkom nepravdepodobné, aby niekto pripravoval likvidáciu premiéra po tom, čo publikuje inzerát na petíciu za jeho odvolanie. Podozrenie na získavanie poznatkov od vojakov ZVS sa odvolaciemu súdu v celkovom kontexte prípadu javilo ako celkom účelový dôvod pre rozpracovanie žalobcu. Z týchto dôvodov odvolací súd považoval námietky žalovanej o postupe voči žalobcovi v súlade so zákonom za účelové. V spojitosti s náhradou nemajetkovej ujmy v peniazoch odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie priznal túto náhradu v pomerne vysokej výške (2 500 000,- Sk) bez toho, aby v odôvodnení rozsudku bližšie objasnil, z akých relevantných skutočností (povaha zásahu, intenzita a pod.) pri úvahe o primeranosti náhrady vychádzal. Výtkol mu, že popri ťažko spochybniteľnej psychickej traume žalobcu súd len formálne odkázal na zmenu ekonomickej situácie žalobcu, vo vzťahu ku ktorej celkom absentuje vykonanie a hodnotenie dôkazov. Prisvedčil preto žalovanej, že v časti nemajetkovej ujmy rozsudok súdu prvej inštancie nespĺňal požiadavky na jeho odôvodnenie v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. Z uvedených dôvodov rozsudok súdu prvej inštancie zrušil v časti náhrady nemajetkovej ujmy v doposiaľ neprávoplatnom rozsahu 74 686,32 €, ako aj v časti týkajúcej sa náhrady trov konania a v tomto rozsahu mu vec vrátil na ďalšie konanie.

5. Uvedený rozsudok odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa určenia neoprávneného zásahu do práv žalobcu na súkromie napadla žalovaná dovolaním. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z § 238 ods. 2 O.s.p., tvrdiac, že odvolací súd sa pri posudzovaní oprávnenosti zásahu žalovanej do práva žalobcu na ochranu súkromia odpočúvaním telefonického hovoru odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v predchádzajúcom zrušujúcom rozsudku, pričom vo svojom rozhodnutí sa s touto rozhodujúcou skutočnosťou vôbec nevysporiadal. Vo veci uviedla, že Slovenská informačná služba (ďalej len „SIS“) začala získavať spravodajské informácie o žalobcovi síce v období po tom, čo tento uverejnil v tlači výzvu na petíciu, ale táto aktivita nebola vyvolaná uvedenou činnosťou žalobcu, ale bola vykonávaná z dôvodu plnenia zákonných úloh. Nakoľko získala prvotné informácie o činnosti žalobcu, ktorá by mohla viesť k ohrozeniu ústavného zriadenia a bezpečnosti SR, mala zákonnú povinnosť sa

predmetnou informáciou zaoberať a vyhodnotiť jej hodnovernosť, bez ohľadu na možnú nepravdepodobnosť takejto informácie. Z uvedeného dôvodu bol postup podľa § 2 zákona č. 46/1993 Z.z. opodstatnený, a teda oprávnený v súlade s právnym poriadkom SR. Opätovne zdôrazňovala, že v predmetnej veci použitie informačno-technických prostriedkov prebiehalo na základe udeleného písomného súhlasu sudcu, tak ako to ustanovuje príslušná právna úprava pre prípustnosť oprávnenosti zásahu do práva na ochranu súkromia. Skutočnosť, že došlo k spravodajskému rozpracovaniu žalobcu, resp. získavaniu a vyhodnocovaniu informácií, je nepopierateľná, avšak tvrdenie a deklarácia o pripravovanej diskreditácii žalobcu uvedená v správe o činnosti SIS predloženej jej vtedajším riaditeľom a publikovanej v tlačových médiách sa nepreukázala a nebola potvrdená zo žiadnej príslušnej dokumentácie a ani z iných skutočností. Na základe toho žalovaná konštatovala, že aj keď SIS v rámci výkonu svojej činnosti zasahovala do osobnostných práv žalobcu, postupovala vždy v súlade s príslušnými právnymi predpismi, a preto tento zásah nie je možné považovať za neoprávnený. Vychádzajúc z uvedeného navrhla rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

6. Žalobca vo svojom písomnom vyjadrení navrhol dovolanie v celom rozsahu zamietnuť.

7. V danom prípade bolo dovolanie podané 4. februára 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C.s.p. (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

8. Najvyšší súd ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená v súlade s § 429 ods. 2 písm. b/ C.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či je dovolanie procesne prípustné.

9. Vychádzajúc z ustanovení § 470 ods. 1, 2 C.s.p., s prihliadnutím na základné princípy obsiahnuté v čl. 2 ods. 1, 2 a čl. 3 ods. 1 C.s.p., najvyšší súd posudzoval podmienky prípustnosti dovolania podľa právneho stavu účinného ku dňu podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

10. Do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

11. V prejednávanej veci žalovaná napadla dovolaním výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým tento potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v časti týkajúcej sa určenia, že žalovaná neoprávnene zasiahla do práv žalobcu na súkromie neoprávneným sledovaním, neoprávneným odpočúvaním telefonických hovorov, neoprávneným zbieraním údajov a informácií a prípravou jeho diskreditácie. Prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala z § 238 ods. 2 O.s.p. s poukazom na to, že odvolací súd sa pri posudzovaní oprávnenosti jej zásahu do práva žalobcu na ochranu súkromia odpočúvaním telefonického hovoru odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v predchádzajúcom zrušujúcom rozsudku.

12. Ustanovenie § 238 ods. 2 O.s.p. pripúšťalo dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu za predpokladu, že odvolací súd sa odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu, ktorý vyslovil v danej veci. Ak sa odvolací súd bez zákonného podkladu odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu, dovolanie bolo prípustné bez zreteľa na to, ako odvolací súd rozhodol.

13. Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný (§ 243d ods. 1 prvá a druhá veta O.s.p.).

14. Nižší súd bol v zmysle citovaného ustanovenia viazaný právnym názorom dovolacieho súdu tak pri posudzovaní otázok hmotného práva (napr. z hľadiska toho, ktorý právny predpis má byť aplikovaný, ako ho treba interpretovať), ako aj pri aplikácii procesných predpisov (napr. z aspektu dovolacím súdom vytýkaných väd dokazovania, iných väd majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci). Viazanosť nižších súdov právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v jeho kasačnom rozhodnutí nebola však absolútna. Súdna prax postupne vymedzila prípady, v ktorých odvolací súd i napriek vysloveniu právneho názoru dovolacím súdom nebol ním v ďalšom konaní viazaný. Najčastejšie išlo o prípad zmeny v skutkových zisteniach, ktoré tvorili základ zrušujúceho aj zrušovaného rozhodnutia, alebo prípad zmeny právnej úpravy, ku ktorej došlo po zrušovanom rozhodnutí, ale pred opätovným rozhodnutím odvolacieho súdu. Taktiež nebolo vylúčené, aby odvolací súd rozhodol inak aj z dôvodu zásadného judikatórneho posunu, reflektujúc niektoré rozhodnutie Európskeho súdneho dvora, Európskeho súdu pre ľudské práva, ústavného súdu alebo najvyššieho súdu v otázke, ktorá v čase rozhodovania dovolacieho súdu nebola celkom uspokojivo vyriešená (viď R 76/2016).

15. Najvyšší súd vo svojom predchádzajúcom rozsudku z 27. januára 2011 sp. zn. 1 Cdo 66/2009 v reakcii na dovoláciu námietku žalobcu, ktorý spochybňoval správnosť záveru odvolacieho súdu, že všeobecný súd nemôže preskúmať podmienky vydania rozhodnutia o odpočúvaní a z tohto dôvodu nemožno považovať odpočúvanie žalobcu vykonané žalovanou za neoprávnený zásah do jeho súkromia, vyslovil pre potreby ďalšieho postupu v konaní právny názor, v zmysle ktorého žalobca v konaní o ochranu osobnosti nemá ako osoba dotknutá takýmto odpočúvaním možnosť domáhať sa ochrany v súvislosti s faktom, že jeho rozhovor bol odpočúvaný. V zhode s názorom odvolacieho súdu akcentoval, že súd konajúci o ochrane osobnosti nesmie preskúmať oprávnenosť vydania právoplatného príkazu (udeleného písomného súhlasu sudcu na použitie informačnotechnických prostriedkov). Takýto príkaz ako právoplatné rozhodnutie je totiž pre súd záväzný (je ním viazaný), z tohto príkazu preto súd musí pri svojom rozhodovaní vychádzať, keď ani pre tento prípad neplatí žiadna výnimka zo všeobecného pravidla o dosahu právoplatného rozhodnutia na občianskoprávne konanie. Zároveň v tejto súvislosti poukázal i na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 274/05 a mutatis mutandis aj na právne vety judikátu R 36/2009.

16. Vzhľadom na to, že v posudzovanej veci zjavne nešlo o žiaden z prípadov spomenutých vyššie, kedy sa viazanosť právnym názorom dovolacieho súdu neuplatňuje, odvolací súd po čiastočnom zrušení jeho rozsudku a vrátení mu veci na ďalšie konanie bol povinný rešpektovať právne záväzný názor dovolacieho súdu, v zmysle ktorého odpočúvanie žalobcu žalovanou nepredstavovalo neoprávnený zásah do práva žalobcu na súkromie. Na tejto povinnosti odvolacieho súdu nič nezmenila skutočnosť, že uvedený právny záver dovolacieho súdu nebol dôvodom zrušenia napadnutého rozhodnutia. Z hľadiska viazanosti odvolacieho súdu právnym názorom dovolacieho súdu bolo totiž kľúčovým to, že predmetná právna otázka už bola v dovolacom konaní vyriešená. Odvolací súd však navzdory tomu (v rozpore i so svojim pôvodným právnym názorom na danú problematiku) v napadnutom rozsudku dospel k záveru, že žalovaná neoprávnene zasiahla do práva žalobcu na súkromie aj neoprávneným odpočúvaním jeho telefonických hovorov.

17. Skutočnosť, že odvolací súd bez zákonného podkladu nerešpektoval právne záväzný názor dovolacieho súdu vyslovený v jeho zrušujúcom rozhodnutí, zakladá prípustnosť dovolania žalovanej podľa § 238 ods. 2 O.s.p. v časti potvrdzujúceho výroku rozsudku odvolacieho súdu týkajúcej sa určenia, že žalovaná neoprávnene zasiahla do práv žalobcu na súkromie jeho neoprávneným odpočúvaním. Uvedené zistenie je zároveň postačujúce k tomu, aby dovolaním žalovanej napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bol v tejto časti zrušený (§ 449 ods. 1 C.s.p.) z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

18. Najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil aj v časti jeho zrušujúceho výroku týkajúcej sa trov konania, nakoľko sa jedná o rozhodnutie majúce povahu závislého výroku v zmysle ustanovenia § 242 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 C.s.p.).

19. Iná situácia nastáva, pokiaľ ide o prípustnosť dovolania žalovanej voči zvyšnej časti napadnutého

výroku rozsudku odvolacieho súdu. Tu je treba zdôrazniť, že dovolací súd vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí vo vzťahu k oprávnenosti ďalších zásahov žalovanej do súkromia žalobcu spočívajúcich v sledovaní, zbieraní údajov, informácií a príprave diskreditácie žalobcu žiaden právny názor nezaujal. Prípustnosť dovolania v tejto časti bolo preto treba skúmať z hľadiska ustanovení § 238 ods. 1 a 3 O.s.p. Nakoľko v danom prípade nešlo o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ani o potvrdzujúci rozsudok, v ktorého výroku by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie zásadného právneho významu, a ani o potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým tento vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p., možno konštatovať, že prípustnosť dovolania žalovanej vo zvyšnej jeho časti z ustanovení § 238 O.s.p. nevyplýva.

20. So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., ktoré ukladalo dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných vád uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p., dovolací súd sa neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa komplexne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p., teda či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti byť účastníkom konania, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad absencie návrhu na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania súdom nesprávne obsadeným. Žalovaná existenciu týchto vád v dovolaní nenamietala a po preskúmaní obsahu spisu ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

21. Z obsahu podaného dovolania je zrejmé, že žalovaná nesúhlasí s právnym posúdením veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), a to najmä v otázke oprávnenosti jej zásahov do práv žalobcu. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní, samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá (viď tiež R 54/2012 a viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

22. Pokiaľ žalovaná v dovolaní namietala aj nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, resp. nesprávne vyhodnotenie niektorých dôkazov, najvyšší súd v tomto smere poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v R 37/1993 a R 42/1993, ako aj rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012.

23. Vzhľadom na to, že prípustnosť dovolania žalovanej voči potvrdzujúcemu výroku odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa určenia neoprávnenosti zásahov žalovanej do práv žalobcu na súkromie jeho neoprávneným sledovaním, zbieraním údajov, informácií a prípravou jeho diskreditácie nevyplýva z ustanovení § 238 O.s.p. a vady konania podľa § 237 ods. 1 O.s.p v dovolacom konaní nevyšli najavo, najvyšší súd dovolanie žalovanej v uvedenej zvyšnej časti odmietol ako procesne neprípustné (§ 447 písm. c/ C.s.p.).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.